

Зоран Аврамовић*

Институт за педагошка истраживања, Београд

ПОЛИТИКОЛОГИЈА И ОБРАЗОВАЊЕ ЗА ПОЛИТИКУ

Сажетак

У раду се указује на проблеме научног статуса политикологије. Поред епистемолошких питања значајна су и интердисциплинарна повезивања ове науке. Од посебног сазнајног значаја је однос теорије и праксе у овој науци. Теорија поседује професионалну аутономију али у пракси је отворен простор за деловање припадника других професија. У другом делу разматра се интерактивни однос између политике и образовања. Разликују се спољашњи однос политике и образовања (образовна политика) и унутрашњи (образовање за политику). Основни проблем образовне политике је да са становишта власти одреди образовне циљеве друштва и средства за њихово остваривање. С друге стране, образовање за политику се суочава са више проблема. Сваки концепт образовања за политику полази од следећих чињеница: (1) власт човека над човеком, (2) последице политике погађају све чланове друштва, (3) политичко деловање припада јавној области живота. Значајно је и који све агенси учествују у образовању за политику. У закључку се тврди да је основни циљ образовања за политику да субјект (грађанин) државе и друштва буде одговоран за политички избор и опредељење.

Кључне речи: политикологија, наука, образовна политика, образовање за политику, агенси образовања

Да би неко знање стекло статус науке оно мора да испуни следеће епистемолошке услове: објективност, поузданост, прецизност, општост, систематичност. Заправо, научност се проверава критиком која није ништа друго него провера и оповргавање њених аргументативних исказа. Као облик научног знања, теорија настоји

* Електронска адреса аутора: zoran.a@sezampro.rs

да опише и објасни испитивану појаву познавањем извесних *нужних* и *довољних* услова под којима је та појава вероватна.

Друштвена стварност је изузетно комплексна и не може се сазнати једном врстом знања. Човек сазнаје само оно што има неко значење за њега, неке вредности. Целина стварности не може бити предмет научног сазнања јер је огромна њена сложеност и разноликост. Разликовање *каузалног* и *разумевајућег* сазнања заправо је разлика између предмета природе и друштва. У друштву и култури појаве увек садрже неки смисао и значење.

Политичке науке се унутар свога предметног подручја фрагментизују. Расте број посебних политиколошких дисциплина са тенденцијом ширења. Да ли је то њен сазнајно-предметни развој или је можда отварање кризе једне научне мисли?

Други проблем је „спољашњи“: однос политичких и других научних дисциплина. Друштвена пракса, као и стварност увек су жилавије од теоријских конструката. Једна наука није довољна да би се продрло у тајне стварности постојања. За дубље истраживање, откривање и решавање друштвених проблема, науке почињу да се „удружују“. Политичка наука шири круг наука са којима сарађује. Она и њој предметно блиске науке укрштају се на три сазнајна нивоа: а) чињенице, подаци, б) методе, технике, процедуре, в) формалне структуре знања, систематизоване теорије и појмови.

Проблем научности политикологије налази се у њеним основним појмовима: моћ, власт, интереси, борба, интеграција, сарадња. Део политиколошких знања су и вештине управљања људима и ситуацијама.

Проблеми научне консолидације политикологије извиру, поред научних, из повећаних захтева за *практичном применом сазнања*. Политиколог је стручњак који се, углавном припрема за политичку праксу. Политика је делатност чије се последице деловања тичу свих чланова друштва и која пресудно утиче на правце друштвеног развоја и индивидуалну судбину. Макс Вебер је тврдио да се „на свим подручјима заједничког делања без изузетка појављује најдубљи утицај творевина власти“¹.

Политика је практична делатност која је стално на кладкалицу између „контемплативне схеме“ и „активне оријентације“². У овој делатности друштвене ситуације и актери се убрзано мењају. Политичка власт (влада) управља свакодневним проблемима на

1) Макс Вебер, *Привреда и друштво*, Просвета, Београд, 1976, стр 45.

2) Karl Manhajm, *Ideologija i utopija*, Nolit, Beograd, 1968.

основу закона и других нормативних прописа, чиме стиче велику социјалну моћ. Ако је политика простор свакодневног доношења одлука о друштвеним активностима са становишта законских и нормативних решења онда је слобода надметања идејних и вредносних пројеката за власт услов без кога нема демократског облика владавине.³

Политиколог је професија, а свака професија захтева поседовање одређеног знања, вештине и способности. Основни елементи професије су: 1) систематски заокружена теорија о одређеној области, 2) постојање стручног ауторитета, 3) институционална заштита статуса професије, 4) етички кодекс професионалног удружења, 5) специфични стил живота припадника професије⁴.

Неотклоњив проблем за ову професију налази се у томе што у политичкој пракси може али и не мора да ужива стручни ауторитет. Политичка област друштва је отворена за све грађане, све друштвене професије и друштвене групе. Ко осети зов моћи, власти, јавних интереса или пак ко има идеју како да инструментализује политичку власт за своје посебне интересе, слободно може да се политички активира. У том пољу друштва и државе диплома политиколога нема исту вредност и практичну аутономију као низ других професија.

1. ПОЛИТИКОЛОГИЈА И ОБРАЗОВАЊЕ

Какав је однос између политичких наука и образовања? Како образовање утиче на политику? Да ли и политичко деловање зависи од образовања? Може се ставити приговор да и политикологија и образовање нису науке у строго епистемолошком значењу појма науке. Оба облика знања се везују за друге науке - социологију, историју, педагогију, психологију, филозофију. Ако су основни појмови политикологије моћ, власт, интереси, сукоб, интеграција, а образовања знање и вредности могли бисмо да одбацимо било какву повезаност ове две области знања и праксе. Међутим, ниједна моћ, власт, сукоб, интеграција нису лишени неког знања и неких вредности.

Оно што мора да интересује истраживаче образовања једнако се односи на систем политичке власти и промене које она изазива у друштву. Каког су квалитета те промене? Да ли су промене развојне или деструктивне? Колико су израз континуитета а колико

3) Зоран Аврамовић, *Невоље демократије у Србији*, М. В. Press, Нови Сад, 2002.

5) Вођо Милошевић, *Умеће рада*, Филозофски факултет, Нови Сад, 1997.

дисконтинуитета? Колико на промене утичу инострани а колико домаћи чиниоци? У борби за политичку власт да ли је образовање средство? Ко је субјект промена? Политичари или стручњаци? Инострани фактор?

Политику и образовање повезује два основна чиниоца: знање о политици и политичка пракса, политичко деловање у које могу да се укључе сваки грађанин који није стекао систематско политичко образовање. Околност да је и политика део школских програма у друштвеним наукама а на посредан начин и целог система образовања (наставни планови и програми, уџбеници, наставне методе, наставници) упућује на закључак да је образовање претпоставка политичког деловања.

Иако квалитет политике зависи од образовног чиниоца, политичка власт има пресудну улогу у конципирању свих елеменат образовног система. Противречна интеракција политика не може да се заснује без одређених знања и вредности али с друге стране политичка власт одређује оквире образовног система. Другим речима, можемо да разликујемо спољашњи однос политике и образовања (образовна политика) и унутрашњи (образовање за политику).

Да прво размотримо политичко одлучивање о образовању.

1.1. Политичка власт одлучује о образовању

Политичка власт има кључну улогу у доношењу одлука о свим елементима образовног система. Међутим, овај однос политике и образовања се на различите начине концептуализује и остварује: решења се крећу од политички арбитражне одлуке до високог степена аутономије образовања. Проблем се дефинише као моћ политике да посредује између друштвене динамике и образовне инертности. Политичка власт поседује инструменте да »пропушта« друштво у образовање (нормативна регулација: закони, прописи, финансирање, кадрови, простор, евалуација).

Каква је природа односа између образовања и политике?образовање се у друштвеној подели рада издваја из политичког система али истовремено се многоструким нитима преплиће са државним поретком у коме се одвија васпитно-образовна динамика.

У погледу сазнајних и функционалних разлика између образовања и политике могу се констатовати две чињенице. Образовни систем је трајнији од политичких одлука, али политичка констелација ипак оставља траг на образовном систему. Политичко

гледите, надаље, увек је партикуларно, оно захвата један аспект друштвено-историјске стварности док образовање тежи реализацији целовите слике света једне државе и друштва.

Сазнајна и културна трајност образовања и променљивост политичке власти чине овај однос свакодневно неизвесним. Специфичну аутономију образовања политичка делатност владајућих снага и систем државних установа могу да сузе и прошире. У том погледу значајно је како политички актери дефинишу појам „образовна политика“? У најопштијем значењу, то је подручје усмеравања образовног развоја једне заједнице са становишта одређених циљева. Са прагматског становишта, образовна политика мора да пође од затеченог стања у образовању, од инвентара образовних ситуација – институција, структуре запослених, просторног распореда, међудржавних односа, остваривања истраживачких пројеката у образовању.

Усмеравање образовног развоја националне заједнице није остварив без идеје о *континуитету*. Темељни постулат образовног развоја није само пројекција очекивања већ и настојање да се оно што је већ остварено у образовној историји народа у неком другом облику структурише⁵. Идеја континуитета се остварује у зависности од система институција и у складу са економским, друштвеним, културним и научним развојем.

Замисао основних *циљева* представља други кључни елемент усмеравања образовног развоја. Планови у образовању увек садрже приоритете образовних потреба. У неким друштвеним околностима акценат ће бити померен на социјалне захтеве, у другим, на индивидуалне. Улога и оправданост образовних установа, вредновање њиховог рада, промена културних потреба али и позитивни систем одлучивања – у директној су зависности од циљева образовне политике⁶.

Избор приоритета у образовној политици последица је система одлучивања. Распон циљева креће се од чувања образовне традиције, подстицања квалитета образовања, стварања једнаких образовних шанси, ослобађање/децентрализација курикулама, јачање веза са међународним установама, повезивање са научно-истраживачким радом. У основи сваког одлучивања је питање: шта је темељни интерес друштва у образовању?

5) Зоран Аврамовић, „Друштвене и политичке карактеристике српског образовања и васпитања 1804-2014“ у зборнику *Два века образовања у Србији* (приредио Зоран Аврамовић), Институт за педагошка истраживања, Београд, 2004, стр. 325

6) *Држава и образовање*, Институт за педагошка истраживања, Београд, 2003.

Одређивање циљева образовне политике неодвојиво је од избора *средстава* за њихово остваривање. Реч је о систему финансирања, начину образовања кадрова, расположивост институција, коришћењу научно-истраживачких резултата. Репертоар средстава креће се у троуглу – буџет, законски прописи, политички програм.

Избор циљева и средстава образовне политике одређује карактер општих вредносних оријентација друштва: прагматско, национално, интернационално, елитистичко, масовно, локално, универзално, информатичко, идентитетско.

Могу се разликовати два генерална типа *одлучивања* о образовној политици – демократско и недемократско. Недемократски систем одлучивања је карактеристичан за једнопартијске системе и личне диктатуре. У таквим системима власти образовни систем је потпуно зависан од политичке власт која одлучује о следећим елементима образовног система: 1) степен централизованост система (одлуке се доносе у Министарству), 2) јединственост и разноликост система (наставних програма, обука наставника, коришћени методи/учења), 3) нивои регулисаности система, 4) усмереност на образовне циљеве и наставни програм или на ученика, 5) усклађеност елемената система (школа, локална заједница, пренесене надлежности, министарство, инспекција), 6) фокусираност система на квантитет или на квалитет и ефикасност⁷.

Проблем политичке одлуке је у процени ваљаности изабраног решења. Нема правила за избор најбољег решења.

1.2. образовање за политику

У чему је основни проблем образовања за политику? Може ли се образовати за оно што је у непрекидном току, за делање у ирационалном свету вредности? Проблем на почетку XXI века је како образовати за политику када она губи своју аутономију (продор бизниса, иностранства, криминала...) и када се темељно мењају значења политике (средство технокапиталистичких интереса).

Политичко образовање (и васпитање) је неопходно јер без култивисања осећања „народ не може остати у форми и у уставу”⁸. Будући да политичко образовање има посла са влашћу, оно треба да осветли позитивне и негативне особине личности која има моћ

7) *Држава и образовање*, нав. дело.

8) Osvald Špengler, *Propast Zapada*, Književne novine, Beograd, 1989, стр. 223.

(самопоуздање – ригидност, оптимизам – песимизам) али на једнак начин и систем институција (тежа и противтежа).

Проблем би се могао формулисати и на други начин: да ли постоји нека супстанција политике која се налази у свим њеним историјским и савременим облицима? На ово питање може се одговорити потврдно: (1) власт човека над човеком или једне групе људи над другима, (2) у сваком друштву последице политичке власти погађају мање или више све грађане, (3) јавне области појединачног и друштвеног живота припадају политици. Кључни елемент политике је власт. Једна раширена и популарна дефиниција политике – „уметност могућног”, „вештина људи који владају” – такође указује да је у њеном средишту власт човека над човеком.

Политика је једна област моћи у друштву и њене последице тичу се свих чланова. Припадници политичких странака су главни актери политичког живота. С друге стране, сваки одрастао члан друштва се „бави” политиком макар у ситуацији када излази на биралиште и бира „своју” политички странку. Уколико се клони и тог чина, неће га мимоићи последице владајуће политике.

Следећа дилема концепта образовања за политику тиче са самог односа према општој ствари (интересује ме – не интересује ме). У којој мери је циљ политичког образовања да припреми (или одвраћање) појединца за учешће у животу политичког друштва а колико је можда намењено онима који теже политичком деловању? Да ли сваког појединца треба васпитавати и образовати за политику ако се зна да је та делатност ствар слободног избора? Нико није обавезан да се интересује и бави политиком.

Образовање за политику укључује још једну значајну идеју. Политика није само власт изабраних (узурпатора) над осталим грађанима и групама. Представници власти својим деловањем васпитно делују на грађане. Њихов пример породичног, моралног, интелектуалног живота је од великог значаја за понашање грађана. Нација и грађани државе могу да се поносе али и да се стиде својих представника. Отуда, бирање политичке репрезентације налаже озбиљност и одговорност оних који бирају. Добро уређена држава није само она која има рационалне институције. Исто тако, ако не и више, квалитет људи који су у политичким установама је тачка у којој се разликују образован и необразован грађанин.

Шта би били циљеви политичког васпитања и образовања? Концептуализација циљева условљена је карактером политичког система (демократија, диктатура, монархија), али и схватањем

аутономије личности (политика је увек избор појединца). Са свешћу о релативности садржаја политичких циљева може се утврдити да садржај овог типа васпитања и образовања обухвата: 1) стицање политичког знања (држава, власт, идеологије); 2) Знање о односу циљева и средстава политичког деловања; 3) стицање социолошког знања (групни, класни, национални интереси у друштву, неједнакости у моћи и богатству); 4) васпитање за политичку делатност (политички субјект); 5) развој политичких способности и политичких особина личности (сазнајних, емоционалних, моралних); 6) мотивација за патриотску свест (наше–страно); 7) васпитање политичких осећања (однос плаховитог и благог елемента).⁹

Образовање о коме је реч треба да омогући појединцу разумевање природе и функције политике, да објасни потребу за политичким поретком, да понуди мерила за избор добрих и рђавих односа у друштву.

Образовање за политику обухвата стицање политичког знања и практиковање вештина специфичних за ову делатност. Овај процес се одвија путем институција али мора да рачуна и на политичку даровитост, таленат. Једино у политичком животу могу да се појаве личности без формалног високог образовања или из других практичних професија (Де Гол је био војник, Реган је био глумац, Мејџор зидар, а Тито машинбравар).

Каква су средства васпитања и образовања за политику? Предавање, лични пример политичара, текст (књига, уџбеник, новина), медији.

Мислиоци политике највише инсистирају на *личном примеру* политичара као основном средству образовања за политику. Политичар васпитава следбенике (подмладак) својим примером, својим речима, својим понашањем. „Осећање части, осећање дужности, дисциплине, одлучности – не уче се из књига. Оне се имају разбудити живим узором у бићу које струји”¹⁰. Избор политичке личности обухвата све стране егзистенције. Ту спада образовање, породично порекло, мотивација за бављење политиком, интелектуалне, емоционалне и вољне особине. На одлуку грађанина утиче све: физички изглед, приватни живот, политичка мудрост и храброст.

Промена политичке власти је неизбежност друштвеног развоја али питање за теоријску мисао није суштина саме промене већ средства којима је та промена остварена и какве последице остварује

9) Зоран Аврамовић, *Образовање у токовима друштва знања*, Завод за уџбенике, Београд, 2013.

10) Oswald Spengler, *Propast Zapada.*, нав. дело, стр. 218.

у другим областима друштва. Свака промене владајућег поретка по правилу изазива промене у другим друштвеним делатностима и подсистемима државног поретка. Уколико су средства насилна и изван правног поретка онда су циљеви проблематични (интереси појединих група, утопијски холизам, пророковање, деструкција традиције). Мирна средства промене полазе од рационалних и реалних планова и ослањају се на поступно остваривање друштвених промена. Карл Попер ова средства именује као „поступна технологија”. Свака промена мимо процедуре скопчана је са дезорганизацијом или импровизацијом.¹¹

Како се *предаје* политичко знање? Реч је о знању посебне врсте, о знању у коме се укршта разум, воља, емоције, морал. И овде се мора разликовати знање за учешће (или препознавање) у политичком животу заједнице и знање за политичку каријеру. Први тип знања је намењен свим члановима друштва и оно је компилација политике, филозофије, социологије, историје, психологије, географије, педагогије. Нећемо погрешити ако у овом знању препознамо енциклопедијски концепт или интелектуализам који не обраћа пажњу на практично делање. Уколико следимо Манхајма (1968) ово знање открива „структуралну повезаност између одлука и начина гледања, између друштвеног процеса и вољног процеса” или, другим речима, то знање открива структуралну ситуацију у основи историјског догађаја.

Знање које се предаје политичару, или ономе ко то жели да постане, везано је за одређену вољу, оно је окренуто делању, техникама владања, односи се на „маневарски простор”. За овај тип знања погодне су партијске школе.

Разни облици политичког *текста* такође могу бити погодно средство за васпитавање и образовање политичке личности. Књиге о политичким догађајима, политичке (ауто)биографије, теоријске студије о политици, незаобилазни су извори у процесу васпитања и образовања за политику.

Основни смисао образовања за политику јесте у томе да учини појединца (младу или зрелу личност) одговорним за властити политички *избор* политичког представника (политичку личност, вредносну оријентацију програма) или властиту политичку активност. На избор политичке личности или странке, снажно утиче укупан лик политичара јер је он човек који узима најактивнију улогу у општем друштвеном животу. Приликом избора политичке

11) Karl Popper, *U traganju za boljim svetom*, Paideia, Beograd, 1998.

личности мора се правити разлика између водећих функционера државе и владе и представника на свим нивоима власти. Грађанин на изборима не поклања само поверење кандидату за представничка тела, већ и право да бира своје сараднике.

Какав ће бити политички пут друштва зависи од грађана; они могу изабрати напредак или декаденцију, могу бити за демократију или за диктатуру. Политички образована личност разумева на одређен начин историју, догађаје схвата са одређеног становишта, има изграђену вредносну (животну) оријентацију. Образовање за политику треба да утиче на развој свести о неодвојивости општег и личног интереса у свакодневици и стратегији друштвеног развоја. А развој политичке личности није апликација политичких налога и програма одраслих већ динамика сталних избора политичких вредности у противречној друштвеној стварности. Њен је задатак да заузме став према околностима које се стално изнова обликују, а то значи имати одређен однос према стварности (свету).

Који *агенси* васпитања и образовања остварују постављене циљеве? Агенси су саставни део друштвеног карактера: сваки друштвени систем подстиче карактерне црте личности као пожељне (тежња ка новцу, оданост вери, усвајање идеологије, обожавање нације и других култура). У искуству разумевања света истакнуто место припада институцијама (породица, школа, црква, политичка партија, медији, држава) и спонтани – контекстуалним чиниоцима (група вршњака, изненадне историјске ситуације).

Политичка социјализација се одвија током целог живота и сви агенси васпитања и образовања за политику налазе се у динамичком односу (усвојене вредности и нове ситуације). „Политички” агенси су покретачке силе у обликовању садашњости и будућности, заправо схватања људи шта треба желети, чему се надати. У најширем значењу речи, агенси политичког васпитања и образовања обезбеђују лојалност држави, идентификацију са основним симболима и ауторитетима политичке заједнице, слободу мишљења и понашања као услов промена. С друге стране, агенси обезбеђују формирање мишљења и ставова о добру и злу у политици. Зашто су преовладале опције (култ силе, расе, мит крви и тла, моћ судбине), а у другим ситуацијама (слобода, право, једнакост, мир) питање је за други тип расправе.

Проблем са агенсима социјализације огледа се у томе што су они најчешће у контрадикцији. Појединац је током свог развоја изложен дејству различитих искустава чије су последице традиционализам, ауторитарност, конформизам, аутономност,

демократизам. Школа са својим програмом може да подстиче црте аутономне личности, а црква ауторитарне, породица традиционалне, а политичке партије конформистичке. Оваква чињеница упућује на питање да ли васпитање и образовање треба да тежи једном типу личности? Или, да одвојимо ова два циља: *образовање* може да служи било којим вредностима а *васпитање* само оним вредностима које су сличне онима које су деловале у ситуацији учења.

У савременим друштвима политичко знање и деловање одвија се у условима „нове технологије”. Политичко мишљење се коренито мења. То није мишљење о ономе што настаје већ пуко заузимање ставова о текућим догађајима. Губи се знање *sui generis*. Повећава се „ирационални маневарски простор” а сужава „рационални склоп” друштва¹².

Под притиском светског тржишта и профита долази до промене традицијског наслеђа политике. Појмови о слободи, достојанству, правди, истини, који су натопљени историјско-културним искуством, бледе и нестају пред суровом прагматиком дана, индустријом забаве, масовном потрошњом. Мења се култура, опада интересовање за истином, правдом, слободом.

Да ли се рађа нови тип политичке личности? У новим друштвеним и технолошким условима политичке личности на врху државне власти не одликују се мудрошћу, знањем и визијом. Њихов задатак је да реализују економско-технолошки интерес владајућих група у држави или савезу држава. Појављују се „катастрофални људи”, политичари који имају моћ да изазову несагледиве катастрофе. Они све више прелазе на етику убеђења а одбацују етику одговорности. Морал нестаје из политике. Идеје правичности, истине, добра, среће, нису више примарне моралне вредности. Очигледан је пораст моралне хетерономије, ширење корупције политичара и администрације.

Да ли политичари доносе одлуке на темељу закона и устава или дицизионистички а у складу са интересима водећих кругова капитала и новца. Експерти се све више намећу а потискују изабрана политичка тела. Нови политичар тежи власти, не због вредности друштва које хоће да оствари, већ да би постао извршилац интереса новог техничко-капиталистичког интереса. Он је постао лутка посебних групних интереса. Јавност постаје роба која се купује. Хегелово разликовање истине и заблуде у јавном мишљењу помера се у корист заблуде (посебно у спољним политичким пословима).

12) Karl Manhajm, *Ideologija i utopija*, Nolit, Beograd, 1968.

Вест се може купити и то је поразно за јавни живот. „Тиранија мањине” добија своје технолошко упориште.

Може ли се нешто учинити против оваквог кретања савременог света?

Образовна политика и образовање за политику су од великог значаја за укупни живот друштва и државе, за разумевање општег добра, институција власти и облика моћи, за развијање вредносних оријентација и за утицај на карактерне црте личности. Политичка делатност има кључну улогу за развој и функционисање целовитог друштва, али мора се знати да је она саткана од контрадикција: добро и зло, слобода и принуда, врлина и корупција, разум и страсти. Политика је тежња за моћи али и за одговорношћу. Структурни елементи појма „политика” који треба да концептуализују васпитање и образовање јесу природа и функције, политичко знање и мишљење, одлучивање, морални идеали, политичка личност, политичке партије, јавност.

Политичко образовање полази од супстанцијалних чинилаца политичког деловања: власт и њене последице. Ако је политика спој знања о моћи и променама у друштву, мора се одредити шта је циљ васпитања и образовања за политику. Потребно је политички образовати чланове друштва али тешкоће се појављују у процесу регрутовања политичких личности у противречном деловању агенаса политичке социјализације. Циљеви политичког образовања су условљени карактером политичког система а средства су лични пример, предавање, текст, медији. Основни задатак васпитања и образовања за политику су да учини појединца одговорним за властити избор. Да би се овај циљ постигао неопходна је и ваљана образовна политика. Политиколошка истраживања треба да обратe пажњу на ове аспекте предмета.

ЛИТЕРАТУРА

Аврамовић Зоран, *Невоље демократије у Србији*, М. В. Press, Нови Сад, 2002.

Аврамовић Зоран, „Друштвене и политичке карактеристике српског образовања и васпитања 1804-2014“ у зборнику: *Два века образовања у Србији* (приредио Зоран Аврамовић), Институт

за педагошка истраживања, Београд, 2004.

Аврамовић Зоран, *Образовање у токовима друштва знања*, Завод за уџбенике, Београд, 2013.

Вебер Макс, *Привреда и друштво*, Просвета, Београд, 1976.

Држава и образовање, Институт за педагошка истраживања, Београд, 2003.

Manhajm Karl, *Ideologija i utopija*, Nolit, Beograd, 1968.

Milošević Božo, *Umeće rada*, Filozofski fakultet, Novi Sad, 1997.

Popper Karl, *U traganju za boljim svetom*, Paideia, Beograd, 1998.

Špengler Oswald, *Propast Zapada.*, Književne novine, Beograd, 1989.

Zoran Avramovic

POLITICOLOGY AND EDUCATION FOR POLITICS

Resume

The paper points to the problems of the scientific status of political science. In addition to epistemological issues, interdisciplinary connections of this science are also significant. Of particular cognitive importance is the relation between theory and practice in this science. The theory possesses professional autonomy, but in practice there is an open space for the activities of members of other professions. The second part considers the interactive relationship between politics and education. The external relationship between politics and education (education policy) and internal (education for politics) is discussed. The basic problem of educational policy is to determine from the point of view of the authorities the educational goals of the company and the means for their realization. On the other hand, education for politics faces several problems. Each concept of education for politics starts from the following facts: (1) the rule of man over man, (2) the consequences of politics affect all members of society, (3) political action in relation to the public domain of life. It is also significant that all agents participate in policy education. In conclusion, it is claimed that the basic goal of education for politics is that the entity (citizen) of the state and society be responsible for the political choice and determination.

Keywords: politics, science, education policy, education for politics, education agencies

* Овај рад је примљен 2. октобра 2018. године, а прихваћен на састанку Редакције 7. марта 2019. године.